

**ДІЯЛЬНІСНИЙ ПІДХІД В МЕТОДОЛОГІЇ
ПРОЦЕСУАЛЬНО-ПРАВОВИХ ДИСЕРТАЦІЙНИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ**

Короєд Сергій Олександрович

*доктор юридичних наук, професор,
президент*

*Науково-дослідний інститут публічного права
м. Київ, Україна*

У зв'язку з військовою агресією РФ проти України, яка розпочалась 24 лютого 2022 року, в Україні було введено воєнний стан, який запусив в дію Закон України «Про правовий режим воєнного стану». Цим Законом передбачено здійснення правосуддя на території, на якій введено воєнний стан, лише судами, створеними відповідно до Конституції України (ст. 26), а також встановлено, що в умовах правового режиму воєнного стану суди, органи та установи системи правосуддя діють виключно на підставі, в межах повноважень та в спосіб, визначені Конституцією України та законами України (ст. 12-2). Тобто в умовах воєнного стану судочинство продовжує здійснюватися відповідно до існуючого порядку, визначеного процесуальним законом. Проте процесуальні кодекси (ЦПК, ГПК, КАС) не передбачають особливостей провадження у судових справах у зв'язку із воєнним станом. Як раз це й підвищує на сучасному етапі актуальність процесуально-правових дисертаційних досліджень, вказує на їх своєчасність, наукову і практичну значущість з метою розробки науково обґрунтованих механізмів забезпечення ефективності процесуального регулювання порядку здійснення правосуддя судами України.

Відповідно до роз'яснень, сформульованих раніше Вищою атестаційною комісією України, об'єктом наукового дослідження є процес або явище, що породжує проблемну ситуацію й обране для дослідження [1, с. 3]. А відтак, об'єктом процесуально-правових дисертаційних досліджень виступає процесуальна діяльність суду та інших учасників процесу, тобто процес.

Одним з важливих методів процесуальних досліджень, який підлягає активному використанню в процесуальній науці, як слушно зазначає В. Бобрик, є діяльнісний підхід [2, с. 16-17]. Хоча науковці визнають, що використання діяльнісного підходу для дослідження правових явищ залишається недостатньо дослідженою тематикою

[3, с. 9]. Основними методологічними положеннями застосування діяльнісного підходу, на думку Д. Тихомирова, є те, що діяльність носить цілеспрямований характер та здійснюється в певних конкретно-історичних та соціально-культурних умовах. Також діяльність спрямована на забезпечення суспільних та власних потреб суб'єкта, при цьому вона впорядковується різноманітними соціальними регуляторами, а також внутрішніми переконаннями її суб'єкта. Зазначається, що у процесі здійснення діяльності використовуються різноманітні засоби. Діяльнісний підхід, як зазначає вчений, полягає в дослідженні динаміки явища з урахуванням його змінюваності, гнучкості та процедурності [4, с. 231, 234]. На думку С. Гусарева, діяльнісний підхід – гармонійна сукупність установок, прийомів, ансамбль методів, серед яких метод діяльності вважається провідним, а інші стосовно нього виконують обслуговуючу роль. Цей підхід дозволяє сконцентрувати увагу дослідника не тільки на проблемі власне діяльності, а й на інших явищах, у співвідношенні або взаємодії з якими знаходиться діяльність [5, с. 32-33].

Отже, при застосуванні діяльнісного підходу варто виходити з того, що соціальні відносини не існують і не можуть існувати у відриві від діяльності. Його використання означає представлення того чи іншого досліджуваного явища як діяльності [6, с. 114].

Таким чином, за допомогою діяльнісного підходу проводиться дослідження не тільки сукупності правових норм та інститутів галузей процесуального права, тобто статичного стану процесу, а й сукупності процесуальних дій та процесуальних відносин, тобто динаміки процесу (цивільного, господарського, адміністративного тощо). Оскільки будь-яка діяльність складається з певних елементів, то й процесуальна діяльність має вивчатися з урахуванням таких елементів. Такими елементами діяльності прийнято виділяти: мету, засіб, процес і результат діяльності. Отже, процес є тільки частиною діяльності, її складовим елементом. Тому пояснення явищ реальної дійсності за допомогою одного терміну «процес», без урахування інших елементів діяльності, недостатньо обґрунтоване. Хоча, без жодного сумніву, серед цих елементів процес займає особливе місце [7, с. 62].

Першочерговим завданням при з'ясуванні структури будь-якої діяльності є встановлення її мети, яка визначає структуру діяльності, виступаючи вектором, що визначає і спрямовує діяльність в конкретне русло. Виходячи з правової природи процесуальної діяльності, яка здійснюється компетентним органом – спеціально уповноваженим суб'єктом правозастосування, метою його діяльності є передусім вирішення конкретних справ (така мета має процесуальний характер і властива будь-якій процесуальній діяльності незалежно від

матеріально-правових наслідків розгляду конкретної справи для учасників процесу). Наступним елементом в структурі діяльності є засіб. Оскільки процес являє собою діяльність компетентних органів, то засобом виступатиме процесуальна форма. А відтак, якщо мету процесуальної діяльності поєднати із вказаним засобом, то виникає наступний елемент структури діяльності – процес вирішення справи, наслідком якого є передбачений процесуальним законом конкретний результат процесуальної діяльності (ухвалення рішення чи закриття провадження).

Наведене вище розуміння діяльнісного підходу свідчить, що його використання в процесуально-правових дисертаційних дослідженнях зміщує акцент дослідника з аналізу процесуальних норм (тобто статички правового регулювання) на аналіз конкретних процесуальних дій і фактичних процесуальних відносин (тобто динаміку процесу). Враховуючи, що структурними елементами діяльності є її процес і результат, тому діяльнісний підхід є ключовим для дослідження ефективності процесуальності діяльності, що є в процесуальних дослідженнях методологічною передумовою для обґрунтування напрямів оптимізації процесуальної діяльності та забезпечення ефективності її процесуально-правового регулювання.

Література

1. Вимоги до оформлення дисертацій та авторефератів дисертацій. *Бюлетень ВАК України*. 2011. № 9–10. С. 2-10.
2. Бобрик В. І. Теоретичні передумови оптимізації цивілістичного судочинства: монографія. К.: «МП Леся», 2014. 86 с.
3. Білозьоров С. В. Діяльнісний підхід як об'єкт гносеології правничої науки. *Київський часопис права*. 2022. № 1. С. 7-11.
4. Тихомиров Д. Наукові методологічні підходи під час дослідження державної політики у сфері безпеки. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 3. С. 230-234.
5. Гусарев С. Д. Діяльнісний підхід у структурі методології сучасного правознавства. *Альманах права*. 2011. Вип. 2. С. 29-33.
6. Короєд С. О. Визначення структури цивільної процесуальної діяльності: цінність використання діяльнісного підходу. *Inovácia právne veda v procese európskej integrácie: Zborník príspevkov z medzinárodnej vedecko-praktickej konferencie (10-11 marca 2017, Sládkovičovo, Slovenská republika)*. Sládkovičovo: Vysoká škola Danubius Fakulta práva Janka Jesenského, 2017. P. 114-116.
7. Короєд С. О. Роль діяльнісного підходу в сучасних адміністративно-процесуальних дослідженнях. Сучасні аспекти та актуальні підходи в навчанні, викладанні й дослідженні державно-

правових дисциплін: *матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації, 27 лютого – 9 квітня 2023 року*. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2023. С. 60-63.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-411-8-24>

ВАЖЛИВІСТЬ ФОКУСУВАННЯ ТЕМ ДИСЕРТАЦІЙНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ НА ПРОЄКТАХ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

Корхіна Інна Арнольдівна

кандидат технічних наук, доцент,

доцент кафедри інтелектуальної власності та управління проєктами

Український державний університет науки і технологій

м. Дніпро, Україна

З початком повномасштабного вторгнення в Україну перед фахівцями та науковцями у сфері управління проєктами та програмами постали нові виклики та задачі. Окупація населених пунктів, руйнування житла, підприємств, об'єктів інфраструктури та взагалі звичайного мирного устрою життя українців вимагає найскорішого відновлення.

Так, вже через місяць від початку війни, 21 квітня 2022 року, Указом Президента України Володимира Зеленського була створена Національна рада з відновлення України від наслідків війни. Менш ніж за три місяці вона підготувала проєкт Плану відновлення, розрахований до 2032 року. У таблиці 1 наведена запланована кількість проєктів та об'єм їх фінансування.

Таблиця 1

Об'єм запланованих проєктів на 2022-2032 рр.

	Всі 10 років	2023-2025	2026-2032
Кількість проєктів	850	580	270
Фінансування	>\$750 млрд	>\$350 млрд	>\$400 млрд

[1]

Національні програми відновлення, розроблені українським урядом включають в себе багато різних напрямків [1]. В таблиці 2 представлені всі напрями відновлення із зазначенням об'ємів фінансування, виділених на кожен з цих напрямів.